Essentia in scientia – Könyvkultúránk kutatása az OSZK-ban

2023/10/11 - 2023/10/21



A Borsa Gedeon születésének 100. évfordulója és a Régi Magyarországi Nyomtatványok 5. kötetének megjelenése alkalmából nyílt tárlat **2023. október 11-étől 20-áig látogatható az Alapítók terében.** Kamarakiállításunkkal Borsa Gedeon Széchenyi-díjas magyar irodalomtörténészre, bibliográfusra emlékezünk, és a gazdag 15–17. századi könyvkultúrát, a régi könyvek őrzőit, vigyázóit, kutatóit, tudós bibliográfusait ünnepeljük.



[1]

Könyvkultúránk kutatása az OSZK-ban
A 100 éve született Borsa Gedeon munkássága
és a *Régi Magyarországi Nyomtatványok* bibliográfia

A kiállítás az OSZK saját kutatástörténeti hagyományait villantja fel a hazai könyvnyomtatás korai évszázadai vonatkozásában a szélesebb érdeklődő közönség és a szűkebb szakma számára.

A látogatók megtekinthetik az OSZK gyűjteményének néhány régi nyomtatványát, amelyek a bibliográfiai kutatástörténetet, illetve a most megjelenő *Régi Magyarországi Nyomtatványok* retrospektív bibliográfia 5. kötetének időszakához (1671–1685) kapcsolódóan illusztrálják 17. századi könyvkultúránk gazdagságát.

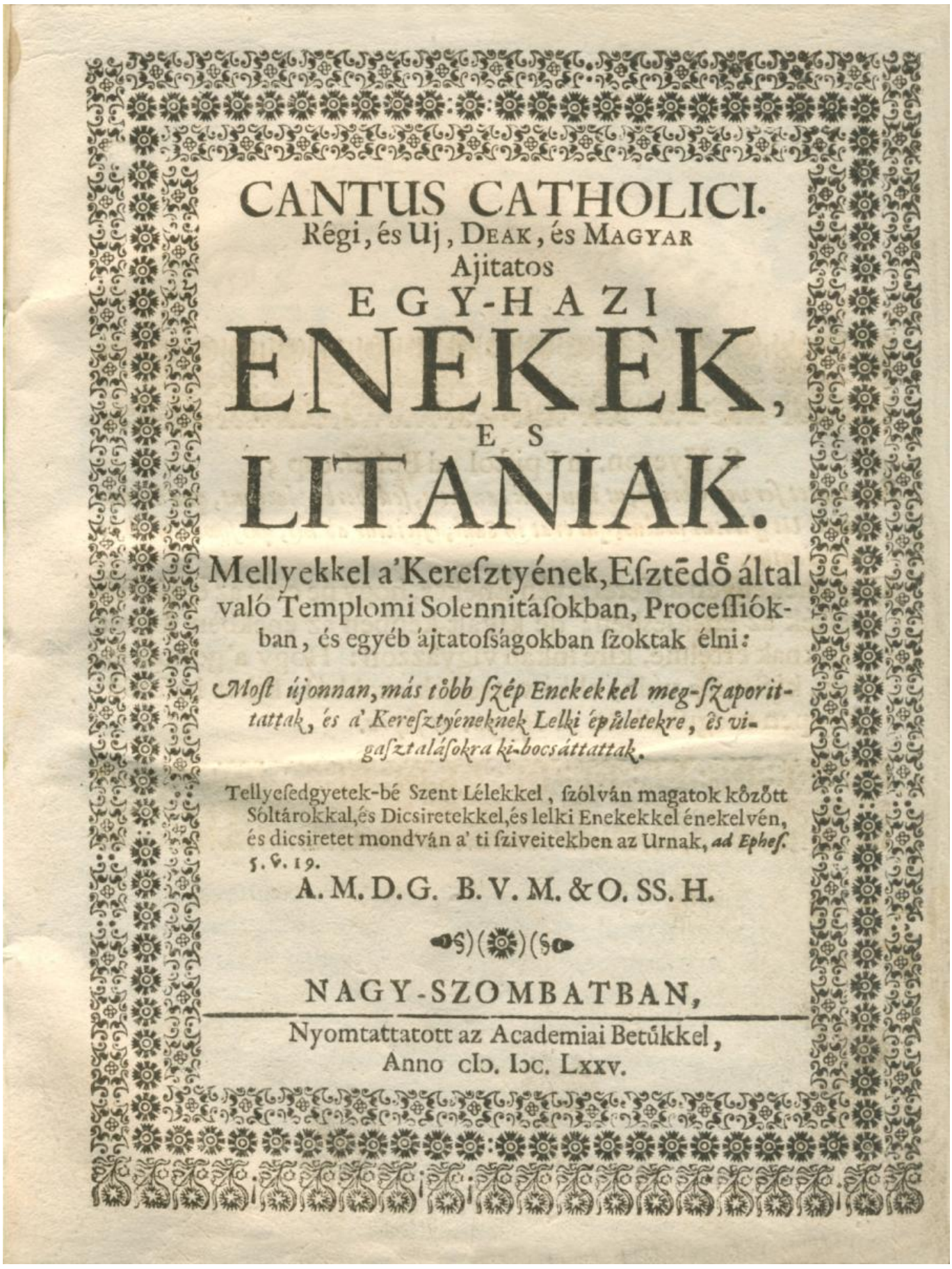

CANTUS CATHOLICI.

Régi, és Uj, DEAK, és MAGYAR
Ajitatos
EGY-HAZI

ENEKEK,

E S

LITANIAK.

Mellyekkel a' Kereſztyének, Eſztẽdő által való Templomi Solennitáſokban, Proceſſiókban, és egyéb ájtatoſságokban ſzoktak élni:

Moſt újonnan, más több ſzép Enekekkel meg-ſzaporittattak, és a' Kereſztyéneknek Lelki épületekre, és vigaſztaláſokra ki-bocsáttattak.

Tellyeſedgyetek-bé Szent Lélekkel, ſzólván magatok között Sóltárokkal, és Dicsiretekkel, és lelki Enekekkel énekelvén, és dicsiretet mondván a' ti ſziveitekben az Urnak, *ad Epheſ.* 5. v. 19.

A. M. D. G. B. V. M. & O. SS. H.

NAGY-SZOMBATBAN,

Nyomtattatott az Academiai Betűkkel,
Anno clɔ. Iɔc. Lxxv.

[2]

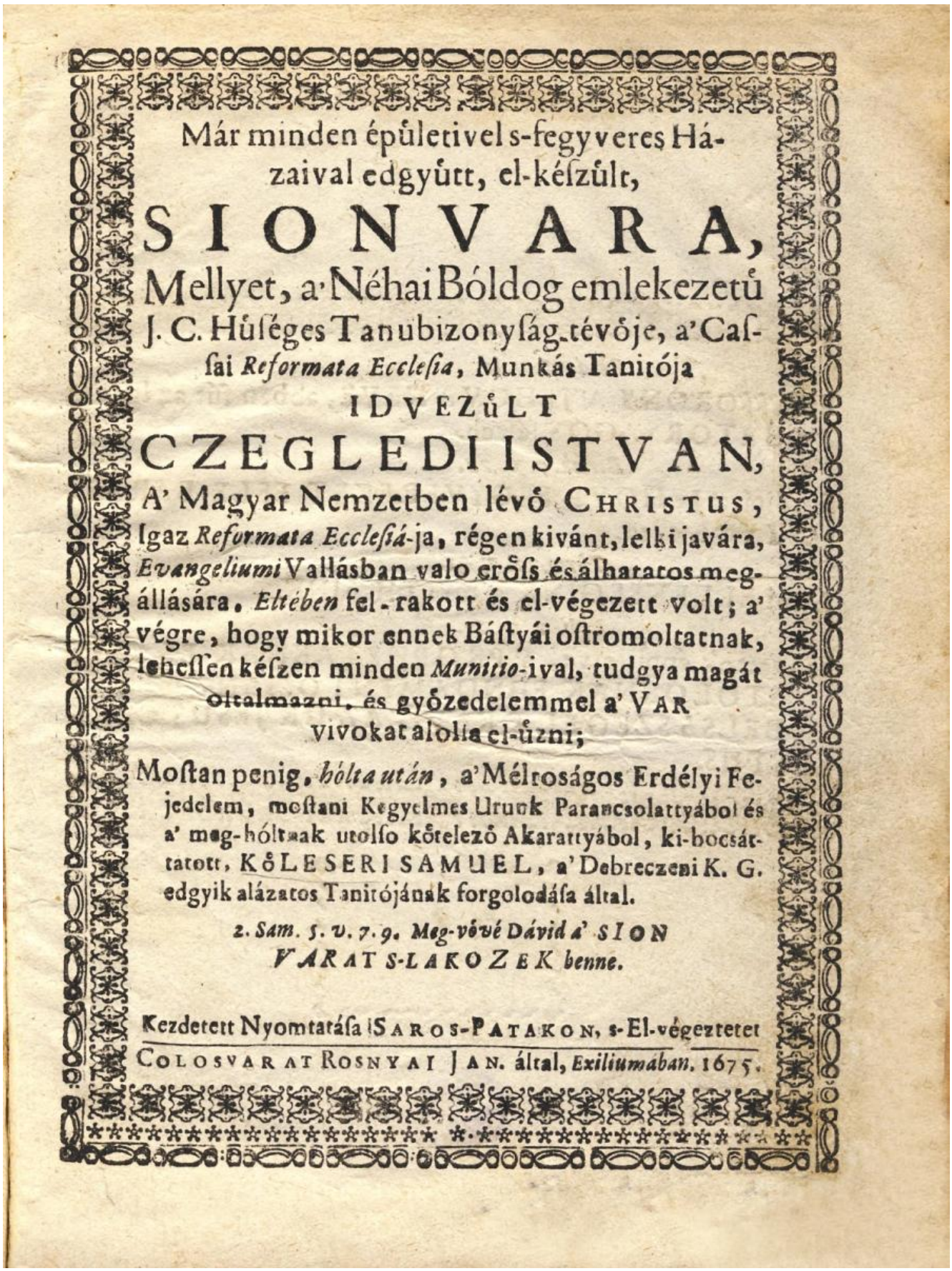

Már minden épületivel s-fegyveres Házaival edgyütt, el-készült,

SION VARA,

Mellyet, a' Néhai Bóldog emlekezetű J. C. Hűséges Tanubizonyság-tévője, a' Cassai *Reformata Ecclesia*, Munkás Tanitója

IDVEZűLT

CZEGLEDI ISTVAN,

A' Magyar Nemzetben lévő CHRISTUS, Igaz *Reformata Ecclesiá*-ja, régen kivánt, lelki javára, *Evangeliumi* Vallásban valo erős és álhatatos megállására, *Eltében* fel-rakott és el-végezett volt; a' végre, hogy mikor ennek Bástyái ostromoltatnak, lehessen készen minden *Munitio*-ival, tudgya magát oltalmazni, és győzedelemmel a' VAR vivokat alolla el-űzni;

Mostan penig, *hólta után*, a' Méltóságos Erdélyi Fejedelem, mostani Kegyelmes Urunk Parancsolattyából és a' meg-hóltnak utolsó kötelező Akarattyából, ki-bocsátatott, KŐLESERI SAMUEL, a' Debreczeni K. G. edgyik alázatos Tanitójának forgolodása által.

2. Sam. 5. v. 7. 9. Meg-vévé Dávid a' SION VARAT s-LAKOZEK benne.

Kezdetett Nyomtatása SAROS-PATAKON, s-El-végeztetet COLOSVARAT ROSNYAI JAN. által, *Exiliumában*. 1675.

[3]



[4]

Joggal nevezhetjük kutatástörténeti kuriózumnak az *RMNY* Borsa Gedeon munkásságához kötődő,

több mint fél évszázados történetét. Egy olyan „projekt”, amely kiállta az idők próbáját, túlélt politikai rendszereket, több tudósgenerációt „felnevelt” és megtartott.

A kiállítás során mindemellett Borsa Gedeon (1923–2022) hagyatékának néhány személyes emléke, családi fényképe, szakmai díja kalauzolja végig a látogatókat egy különlegesen gazdag és hosszú 20. századi életúton.

Az időszaki kiállítás **2023. október 11-étől 20-áig** látogatható
a könyvtár nyitvatartási idejében:

Kedd–szombat 10.00–18.00
Pénztárzárás:
Kedd–csütörtök 17.00
Péntek–szombat 18.00

Helyszín: **OSZK, VI. emelet, Alapítók tere**
(Budavári Palota F épület, 1014 Budapest, Szent György tér 4–5–6.)

„Még tegnap egyetlenegy ember ismerte alaposan a régi magyar irodalom termékeit:
ma hozzászólhat mindaz, a kinek csak kezébe került e mű.
Hálára méltó, jó tanító az, aki egyszerre egy egész országot ajándékoz meg ismereteivel!”

E sorokat Ballagi Aladár írta 1879-ben Szabó Károly *Régi Magyar Könyvtár* [5] címmel megjelent munkáját méltatva. A 19. századi grandiózus, egyszemélyes bibliográfiai vállalkozás könyvészeti eredményeit magába foglaló *Régi Magyar Könyvtár* (RMK) kötetei ma is a kutatók alapvető segédkönyvei. A munka nagyságát és fontosságát jelzi, hogy az *RMK*-t kiegészítő „adalék irodalom” és a nemzeti retrospektív bibliográfia létrehozásának igénye már 1898-ban megfogalmazódott a Magyar Tudományos Akadémia berkein belül.

Ebből nőtt ki a 20. század közepén immár intézményes keretek között, az Országos Széchényi Könyvtárban létrehozott kutatócsoport, amelynek szellemi atyja, szervezője és vezetője Borsa Gedeon volt. Az ő leleményességét dicséri, hogy megalkotta a *Régi Magyarországi Nyomtatványok* elnevezést, amely még a kommunista ideológiával áthatott kultúrpolitika idején is kiválóan meg tudta ragadni azt a történelmi Magyarország egészét átölelő kulturális és szellemi horizontot, amelyet a nemzeti retrospektív bibliográfia kutatni, feltárni, rendszerezni és – tudománytörténeti repertórium jellegénél fogva – hangsúlyosan láttatni akart.



[6]



[7]

Borsa Gedeon egész életében régi könyveink megmentésén dolgozott. Tette ezt először akkor, amikor a második világháborút követően az egyházi könyvtárak régi könyveinek összeírásán, állományba vételén fáradozott, és szenvedélyesen felkutatta, kereste, megmentette az enyészettől mindazt, amit csak a vészterhes történelmi időkben lehetett. S tette ezt akkor is, amikor éppen politikai mellőzöttsége miatt (!) lehetőséget kapott arra, hogy a saját maga által választott és vállalt feladatot teljesítse, azaz a teljesség igényével összegyűjtse a bel- és külföldi közgyűjteményekben őrzött magyar nyelvű és a történelmi Magyarország területén 1800 előtt nyomtatott dokumentumok adatait, és a korszerű tudományosság igényeinek megfelelően feldolgozza és publikálja őket. Így vált lehetségessé, hogy régi könyveinket, nyomtatványainkat ne csak fizikai valójukban, hanem könyv-, irodalom- és művelődéstörténeti teljességükben tárja elénk, s a *Régi Magyarországi Nyomtatványok* retrospektív bibliográfiájának kötetei [8] által biztosítsa a lehetőséget további tudományos kutatások elvégzéséhez.

Fáradhatatlan munkabírása élete végéig megmaradt, szenvedélye a régi könyvek iránt Szabó Károly nagyságához emeli őt. Tanítványai, utódai, a megkezdett munka folytatói az ő nyomdokain járnak, s örömmel nyújtják át Borsa Gedeon századik születésnapján az *RMNY* most megjelenő, 5. kötetét. A kutatás folytatásával válhat majd teljessé a Hess András Budai krónikájával [9] 1473-ban elkezdett magyarországi könyvnyomtatás bemutatása 1700-ig.

Kiállításunk, kapcsolódva a magyarországi könyvnyomtatás 550. évfordulójához, **a magyarországi nyomtatott könyv megszületését, a gazdag 15–17. századi könyvkultúrát és e régi könyveink őrzőit, vigyázóit, kutatóit, tudós bibliográfusait is ünnepli.**

A kiállítás kurátora: Garadnai Erika
Szöveg: Garadnai Erika, Perger Péter
Grafika: Kóbor Szilvia

A kiállítás létrejöttét a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal támogatta.



[10]



[11]


Eigenhändige Unterschrift des Inhabers:
Karl Gedeon Borsa
17 November 1943

[12]



[13]



[14]

A Régi Magyarországi Nyomtatványok 5. kötete várhatóan 2023. október 24-től megvásárolható az OSZK könyvesboltjában,
illetve megrendelhető a kiadvanytar@oszk.hu [15] e-mail címen.

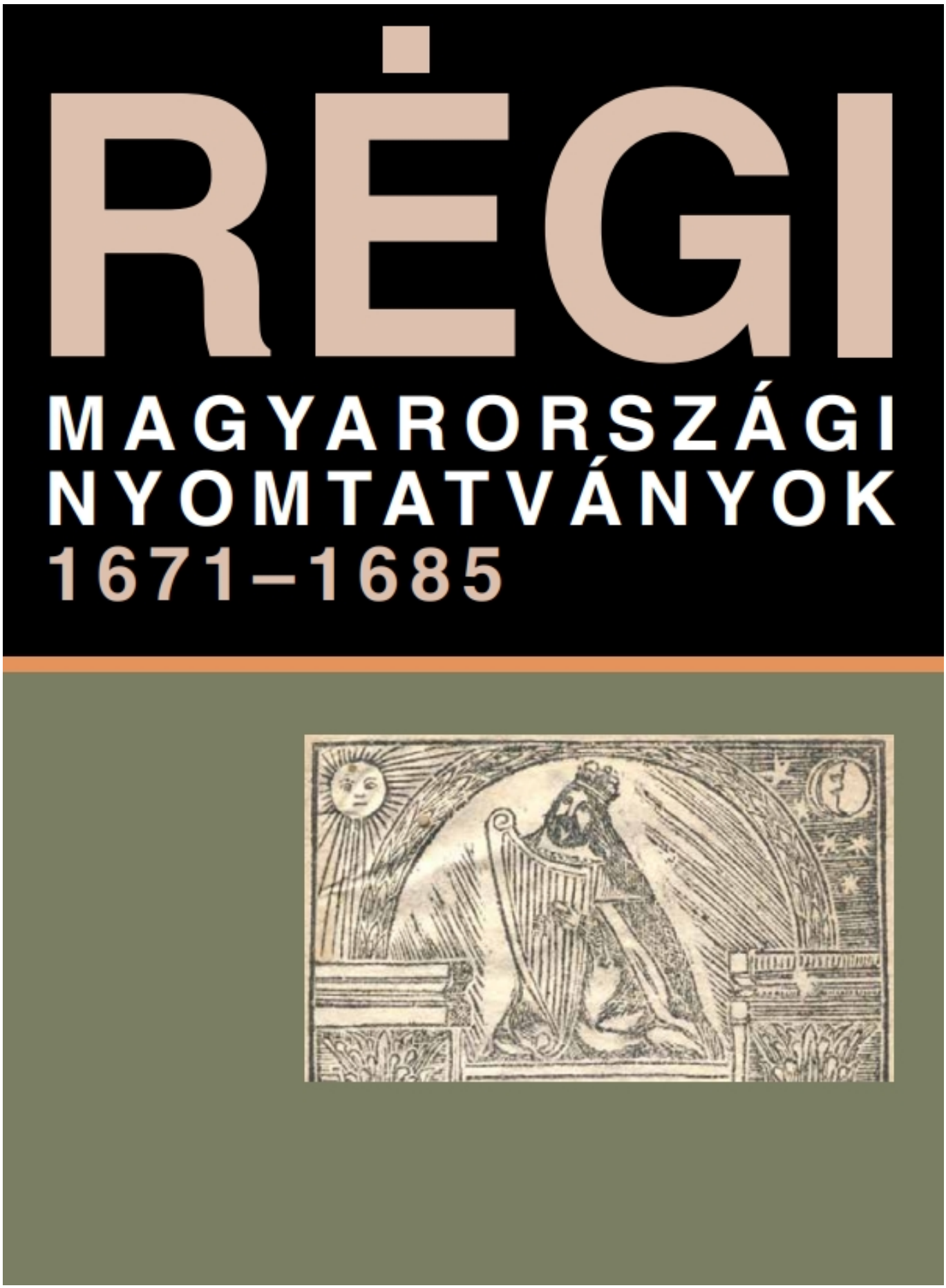

[16]**Kapcsolódó tartmaink:**
Essentia in scientia – tudományos konferencia [17]

Borsa Gedeon Széchenyi-díjas! [18]

Elhunyt Borsa Gedeon (1923–2022) [19]

Borsa Gedeon a Régi Magyarországi Nyomtatványokról, a retrospektív magyar nemzeti bibliográfiáról [20]

Perger Péter, a Régi Magyarországi Nyomtatványok V. kötetének egyik szerkesztője az V. kötetről [21]

Régi magyarországi nyomtatványok a Magyar Elektronikus Könyvtárban: 1. kötet. [22] 2. kötet. [23] 4. kötet [24]
2023/10/10 - 14:02

Forrás webcím: https://oszk.hu/kiallitasok/essentia-scientia-konyvkulturank-kutatasa-az-oszk-ban

Hivatkozások:
[1] https://oszk.hu/sites/default/files/Idoszaki-kiallitas_Essentia-in-scientia_231011-20_08.jpg
[2] https://oszk.hu/sites/default/files/Borsa100-kamarakialllitas_RMK%20I%201183a.jpg
[3] https://oszk.hu/sites/default/files/Borsa100-kamarakialllitas_RMK%20I%201187.jpg
[4] https://oszk.hu/sites/default/files/Borsa100-kamarakialllitas_RMK%20II%201530.jpg
[5] https://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/2694532
[6] https://oszk.hu/sites/default/files/Borsa100_kamarakiallitas_BorsaGedeon-otthona-kertjeben_hu_b1_bg_36_004_00001_teljes.jpg
[7] https://oszk.hu/sites/default/files/Borsa100_kamarakiallitas_Hervay-Ferenc_Borsa-Gedeon_Holl-Bela_hu_b1_bg_38_004_00001_teljes.jpg
[8] https://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/447180
[9] https://chronica.oszk.hu/a-kronikarol/
[10] https://oszk.hu/sites/default/files/Idoszaki-kiallitas_Essentia-in-scientia_231011-20_02.jpg
[11] https://oszk.hu/sites/default/files/Idoszaki-kiallitas_Essentia-in-scientia_231011-20_09.jpg
[12] https://oszk.hu/sites/default/files/Idoszaki-kiallitas_Essentia-in-scientia_231011-20_03.jpg
[13] https://oszk.hu/sites/default/files/Idoszaki-kiallitas_Essentia-in-scientia_231011-20_06.jpg
[14] https://oszk.hu/sites/default/files/Idoszaki-kiallitas_Essentia-in-scientia_231011-20_05.jpg
[15] http://kiadvanytar@oszk.hu
[16] https://oszk.hu/sites/default/files/BORSA-100_231011_RMNY-5.jpg
[17] https://oszk.hu/rendezvenyek/essentia-scientia
[18] https://www.oszk.hu/hirek/borsa-gedeon-szechenyi-dijas
[19] https://www.oszk.hu/hirek/elhunyt-borsa-gedeon-1923%E2%80%932022
[20] https://www.youtube.com/watch?v=2XJHM_e91nI
[21] https://www.youtube.com/watch?v=gRw9hYCH_CA
[22] https://mek.oszk.hu/23700/23720/
[23] https://mek.oszk.hu/23700/23721/
[24] https://mek.oszk.hu/11900/11979/
[25] https://oszk.hu/category/foszotar-es-pozicionalo/kiallitas-archivum-2016